

СВОБОДА СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗІВ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 209. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 8-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 209. Jersey City, N. J., Tuesday, September 8, 1936. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ДО КООПЕРАЦІЇ ПРОТИ ПОСУХИ

СПРІНГФІЛД (Іліной). — По закінченню своєї конференції з губернаторами стейтів, діткених посухою, у Де Мойн, Айова, президент Рузвельт виголосив до великих зборів промову, в котрій закликав громадянство до кооперації з урядами в поборюванню посухи.

Президент вибрався по тій конференції в дальшу туру по навіщених посухою околицях, заїжджаючи теж до стейтів Ілінойс та Індіана.

У місті Ганибел, у стейті Мізурі, президент узяв участь у посвяченню моста ім. Марка Твейна. В своїй промові при тій нагоді президент величав великого письменника, що увіковічнив велику річку Місісіпі, та великий поступ, що населення околиці любило від часів Марка Твейна.

У Спрінгфілді його вітав стейтовий уряд Ілінойс та велика юрба людей. У своїй промові до 20,000 осіб президент заявив, що кредит Злучених Держав інше ніколи не стояв так високо, як тепер.

ЛАНДОН ВЕДЕ КАМΠΑНІЮ ПО ФАРМАХ

ТОПІКА (Канзас). — Губернатор Ландон, кандидат Республіканської Партії на уряд президента Злучених Держав, попросився в Де Мойн з президентом Рузвельтом, своїм протикандидатом, та вернувся до Канзасу, задержуючися по дорозі на фармах і розмовляючи з фермерами, їх жінками й дітьми. Губернатор уживає цього способу розмови з людьми як виборчого засобу, який йому все дає добрі політичні висліді.

ЖІНКИ В ЛЕТНИЦТВІ

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Дві летунки, пані Луїза Тейден та пані Бленч Нойс, перелетіли з летища Флойда Бенета в Нью Йорку до цього міста за рекордний час 14 годин 54 хвилини і 49 секунд. За цей лет вони дістали велику грошову нагороду, а саме \$4,500 за побіду в краєвих летничих перегонах і \$2,500 за найскорший лет жінки.

Це саме летище Флойда Бенета в Нью Йорку виглядало в суботу прилету англійської летунки, пані Берил Маркгем, що вилетіла в п'ятницю сама в дорогу понад Атлантик з військового летища в Абингдоні, в Англії.

ЗБИРАЮТЬ МІЛІОНОВІ ФОНДИ НА ВИБОРИ

ВАШІНГТОН. — Сенатський комітет, що розсліджує видатки партій на вибори, переконався, що в стейті Мішіген зібрано на виборчі видатки цього року величезну суму 3 мільйонів доларів. Комітет каже, що великі багаті видно хочуть мати на ці вибори рішальний вплив.

КЛИЧУТЬ ПОСАДНИКА НА СЛІДСТВО

НЬО ЙОРК. — На переслухання перед великою лавою присяжних суддів, що під проводом повітового судді Френкліна Тейлора розсліджує, чому дільниця Нью Йорку Бруклін така брудна, вівзано між іншими свідками посадника міста, Ля Гвардію.

ПОКАЗУЮТЬ РУХОМІ ФОТОГРАФІ СОНЦЯ

КЕЙМБРИДЖ (Месечусетс). — На зборах Американського Астрономічного Товариства показувано зібраним фільмові знімки з сонця.

Рухомі фотографії давали деяке поняття про величезну горяч на сонці та величину огненних вибухів на сонці. На сонці встають язички вогню, що мають 1,000 миль довжини і 200 миль у промірі та викидають із себе огненні кулі, що вилітають зо скорістю 80 миль на секунду й досягають висоти 100,000 миль.

ВИКОНАНО КАРУ СМЕРТІ

РОЛІ (Корт Каролайна). — У місцевій стейтовій в'язниці виконано присуд смерти на двох засуджених: білім Кардені та мурині Алстоні. Перший з них був засуджений за вбивство своєї нареченої, а мурина за вбивство своєї жінки.

Кару виконано при допомозі електричного крісла. Це остання екекуція при допомозі електричного крісла в стейті, бо на основі ухвали легіслатури стейту в 1935-тім році набудуче засуджених на смерть будуть тратити, удушуючи їх газом.

УБІВСТВО З ПІМСТІ

НЬО ЙОРК. — В автоматі на Бродвею й 104-тій вулиці один гість покалічив іншого гостя бритвою, а коли цей стратив притомність, підрізав йому горло. Потім став утікати, але один з гостей ресторану вдарив його кріслом по голові й звалив неприотомного на землю.

Як поліція приїхала на місце випадку, покалічений бритвою уже був неживий. Арештований і обвинувачений за вбивство заявив, що він убив свого товариша за те, що його жінка зраджувала його з ним. Притім признався, що він самий прошив свого товариша слідувати за жінкою, котру він підозрівав за зраду. Товариш, замість розслідувати, чи жінка зраджує, став до неї залицятися.

ПОВІТРЯНА КАТАСТРОФА

На півострові Кенай, Аляска, розбився літак Стіва Милса. Пілот і 5 його пасажирів згинули на місці.

БУВШИЙ НАЧАЛЬНИК В'ЯЗНИЦЬ ПЕРЕД СУДОМ

У Тешині перед окружним судом зачався процес за надужиття проти бувшого начальника в'язниці. К. Белтовського то бувшого підкомісара в'язничної сторожі Л. Фортуні. Акт обвинувачення (200 сторін машинного письма) каже, що обвинувачені разом з заступником начальника в'язниці Вадицею спроневерили в р.р. 1933—1935. більші суми на шкоду державної каси. Обвинувачені не почуваються до вини. Вони кажуть, що згадані суми гроша вважали позичкою.

СТАРЕЧІ ПЕНСИ В КВЕБЕКУ

У провінції Квебек не було досі старечих пенсій, хоч такий закон уже давніше ухвалено. Уряд прем'єра Голбу, мабуть з огляду на недалекі провінціальні вибори, рішив негайно ввести в життя цей закон і з кінцем серпня 30,000 старців дістануть першу виплату. На основі закону річна рента на особу виноситься \$365.

ЯК КУРЯТЬ КАНАДІЙЦІ

Статистичне бюро подає, що в перших шістьох місяцях викурено в Канаді 2,472,517,030 папіросок. За той сам час у 1935 році консумція папіросок майже подвоїлася. Це мабуть тому, що в поганій наліг курення попадає щораз більше жінок і дівчат. Консумція цигар зменшилася з 53,585,533 в перших шістьох місяцях 1935 року на 51,754,777 в тім самім часі 1936 року. Не зле списалися жувачі тютюну. В 1935 році вони сконсумували 372,715 фунтів жувачки, в 1936 році — 380,890 фунтів.

РЕЄСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ У КАНАДІ

Незабаром з наказу домінії переведуть список безробітних у цілій домінії, щоб завести одностайну систему видачі допомоги у всіх провінціях. Скоро переведуть список, буде відомо, скільки безробітних знаходяться в поодиноких місцевостях і провінціях, скільки родин на публічній допомозі, скільки безробітних здібних до праці і яке число фізично нездібних до праці. Надто мають перевести класифікацію безробітних місць щодо віку, фаху й пола. Міродійні чинники зясують собі в той спосіб цілість тої проблеми, що дасть їм змогу поробити певні зміни в розділі допомоги. Поділ безробітних щодо віку дасть змогу дістати працю безробітній молоді.

КАНАДІЙСЬКІ ФАРМЕРИ ДІСТАЮТЬ ПО \$1.30 ЗА ПШЕНИЦЮ

З полудневої Алберти (Канада) масово везуть троками пшеницю до Злучених Держав. Канадійська пшениця багата в протеїну й американські елеватори платять до ставцям по \$1.30 за бушель.

САСКАЧЕВАНСЬКІ ФАРМЕРИ ГРОЗЯТЬ ЗБЖЕВИМ СТРАЙКОМ

В Саскатуні відбулася конвенція саскачеванської секції Злучених Фермерів Канади. Цікава вона тим, що делегати заявили за знесення доміняльної пшеничної ради і за встановлення мінімальної ціни у висоті \$1.12 за бушель. Вразі якби домінія відкинула ці домагання, організація Злучених Фермерів зарядить збіжжєвий страйк, себто візє фермерів, щоб не продавали пшениці.

В іншій резолюції заявили ся за одностайну програму мораторії (лет аджостмент) для фермерів, що дають запоруку в майні, як і для тих, що її не мають. Конвенція заявила проти іміграції.

СКІЛЬКИ Є ПОЛЦАВ У ПОЛЬЩІ

На основі останніх обчислень, у Польщі є 247 повітових і міських команд державної поліції, 184 комісаріати та 2,869 постерунків-станцій. Особовий склад державної поліції такий: Офіцери й рядовики загалом 31,362 особи (в тому офіцери 845, рядовиків (постерунків до старших пшодовників включно) 27,715 осіб та рядовиків слідчої служби 2,802 особи. Поліційних урядовців є 301, а нижчої служби 674 особи. В головній команді державної поліції працює 66 офіційців, 63 урядовці, 57 осіб нижчої служби; крім того головній команді підлягає 700 рядовиків.

668,000 ОСІБ У ПОЛЬЩІ ЗА СУДЖЕНИХ В ОДНОМУ РОЦІ

Зі статистичних даних варшавського міністерства справедливости видно, що 1934 р. суди засудили в Польщі в карних справах 668,317 осіб! Отже в Польщі що 45-тий громадянин проступник-злочинець! З цього числа 20,963 це нелітні, 538,086 мужчини, а 109,268 жінки. 200 тисяч осіб було караних за крадіж.

ІНС РИВЕР ХОЧЕ СТВОРИТИ ОКРЕМУ ПРОВІНЦІЮ

Мешканці Піс Риверу нарікають, що їх інтереси занедбані провінціальним урядом, хоч вони платять податки, як і інші. Висунуто плян, щоб відокремитися від Алберти й мати свою власну провінцію.

ПОРОСЯ З ТРЬОМА ВУХАМИ

В Ольшові, пов. Кемпно, в дворі Дашкевичів прийшло на світ пороса з трьома вухами. Два вуха є в нормальних місцях, а третє на крижах.

ОСЕЛ НЕ Є „ОСЛОМ“

Втерлася думка, що найдурніше звіря, це осел. Тимчасом дослідли психологічного інституту в Палаєрмі виказали, що ця загално втерта думка про глупоту осла не є правдива. Виявилось, що він більше понятливий, ніж кінь. Найрозумніше домашнє звіря це пєс, опісля кіт, на третім місці йде осел. Найдурніше в домашнім господарстві сотовірнє, як виказали дослідли, це курка.

СКАРБУ НЕ ЗНАЙШЛИ

Вітрильний корабель „Констедейшен“ повернувся до ньюйорського порту з невдалої виправи на добуття з моря скарбів, що знаходяться у кораблі „Меріда“, що затонув коло коси Гетерас 12-го травня 1911-го року.

Виправа не повелася через бурю. Через неї зааолоз з 22 моряків не вдалося навіть подибати місця, де „Меріда“ затонув.

НЕМА ПАШІ ДЛЯ 500,000 ШТУК ХУДОБИ В АЛБЕРТІ

Провінціальний міністер Какрофт переговорює з доміняльним урядом у справі дозорової помочі продуцентам рогатої худоби в Алберті, що внаслідок посухи опинилася без паші. Оцінюють, що треба буде щось зробити з 500,000 штук худоби в дистриктах, навіщених посухою. Доминяльний уряд заявився проти масового вирізання худоби. Домінія прийде з допомогою в якійсь іншій формі; або закуплять пашу, або перевезуть худобу в інші місця, або зроблять одно й друге.

ДВА РОКИ ЗА ОЛЕНЯ

Михайло Повканич і Станко Соляк, сеяни, застрілили в Бистрім (коло Переміна, Закарпаття) молодого оленя вартости 2,200 кч. Краєвий суд в Ужгороді засудив їх за злочин крадіжу і посідання зброї без дозволу. Мих. Повканич дістав 2 роки, а Станко Соляк 1 рік тюрми. Судили їх уже на підставі нового закону ч. 57-1936. про чигунство (равбшіцєрство).

ЛЬОКОМОТИВИ БЕЗ МАШИНИСТІВ

У Японії один молодий інженір змайстрував локомотиву, що їде без машиніста, ведєнах радіовими хвилями. Винаходом японського інженіра зацікавилася японське міністерство шляхів, а спроби доказали, що згаданий винахід можна використати практично. Незабаром появляться локомотиви без машиністів на японських залізницях.

УМІВ ЗБЕРЕГТИ ХОЛОДНОКРОВНІСТЬ

С. Смит в Ессекс, Онт., жє по нинішній день тільки тому, що його батько не втратив холоднокровности у критичнім моменті. Обидва пригитовляля молотіаку, якої пас вхоляв хлопця й почав його тягнути. Бачучи це, батько відразу спинив машину, прибіг до тяжко раненого, одною рукою затамував кров з шиї, другою з рамени і в тій позиції діждався лікаря. Якби не розвага й наглий ратунок батька, хлопцє був би вмер від упливу крові.

КАНАДА ОРГАНІЗУЄ ЛЕТУНСЬКУ ПОШТУ ВІД МОРЯ ДО МОРЯ

Доміняльний уряд видасть цього року мільон доларів на працю, зв'язану з організуванням повітряної трансканадійської пошти і пасажирської летунської комунікації. Урухомлення лінії вимагає приготування летунських приставей, сигналів і летищ. Переважатимуть літні лета.

ПРОВАЛ МІЖ ПОЛЬСЬКИМ ІНТЕЛІГЕНТОМ І СЕЛЯНИНОМ

ВАРШАВА. — У польському часописі „Час“ обговорює відомий польський публіцист Прушинський одно дуже важне для поляків питання, а саме, розбіжність між польським інтелігентом і селянином. Він із жалем признає, що польська інтелігенція, яка у переважній більшості є нащадками не селян, але грубої або дрібної шляхти, цілком не розуміє душі власного селянина й не має для нього належної пошани. „У нас, — пише Прушинський — як і в передвоєнній Росії, хлоп у літературі був чимсь позалюдським. Якимсь дрімучим лицарем національного Гевонту, повним тугости і мацькової мудрости, або теж якимсь диваком, півдиким твором з мізком, що мирнаво думав“. Більшість польської літератури до нині ідеалізує шляхтича з його безжурним, напів галапасним життям, якого, зчерги, не розуміє польський селянин. Коли взяти під увагу, що стара Росія провалилася у великій мірі тому, що між інтелігенцією і широкими масами повстав духовий розрив, ці польські клопоти набирають поважного значіння.

ВДОВА ПО ЛЕНІНІ ОДОБРЮЄ МАСАКРУ

МОСКВА. — Вдова по Леніні, Надежда Крупская, опублікувала отвертого листа, в якому одобрює розстріл 16 большевицьких лідерів. Дослівно каже Крупская таке: „Бандитська шайка Троцького, Зіновієва і Каменєва працювала разом з німецькими фашистами. Тому саме цілий край був уповні обєднаний в домаганню розстріляти їх як псів. Вони хотіли вбити мозок і серце революції, Сталіна. Тому цю обридливу банду треба було розстріляти“.

ЗНЕСЕННЯ „ЧОРТІВСЬКОГО ОСТРОВА“

ПАРІЖ. — У французькому парламенті підготовляють закон, яким хотять знести „чортівський острів“, положений на водах Полудневої Америки, в Гіяні, на якому була основана тюрма для найбільших французьких злочинців. Чортівський острів був відомий по цілому світі. На його тлі фільмові компанії накручували багато фільм. Та найбільшого розголосу він набрав кілька літ перед війною, коли на нього вислали за сповидне шпигунство французького офіцера, жидівського походження, Драйфуса. Тюрму на „чортівському острові“ основано в 1852 році і від того часу дотепер вислано туди 18,000 злочинів.

РОСІЯ ВИСИЛАЄ ГОСТРУ НОТУ ЯПОНІ

МОСКВА. — Советський уряд зложив на руки японського представника в Москві гостру ноту, в якій протестує проти випадків на советсько-манчжуйській границі. Советська нота приписує японцям неправний перехід границі, вбиття советських стійок, як теж перелет японських літаків на советську територію. В останніх тижнях таких випадків було кілька і в них втратили життя кілька червоноармійців.

ПЕРЕЛЕТ АМЕРИКАНЦІВ ЧЕРЕЗ АТЛАНТИК

ЛОНДОН. — Американські летуни Геррі Річмен і Дік Мерил покинули формально свій перелет з Нью Йорку до Лондону, коли зявилися минулої п'ятниці на лондонському летищі „Кройдон Філд“. Поправді цей перелет їм не зовсім удався, бо мусіли осісти один раз на англійській території з браку газоліни, та з другого боку вони осягнули рекорд скорости, перелітаючи океан у 18 годинах.

НОВИЙ УРЯД У МАДРИДІ

МАДРИД. — Серед розгару громадянської війни у Мадриді сформувався новий уряд, у якого склад входять ще лівіші елементи, ніж передтим. Крайно ліві елементи в Еспанії давно були незадоволені з попереднього уряду, закидаючи йому повільність і лагідність у здавленню революції. Тепер мають уряд якого хотіли.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ЗДОБУЛИ ІРУН

ГЕНДЕЙ (Франція). — Еспанські революційні війська, які від кількох днів завзято атакували пристаневе місто Ірун, остаточно таки його здобули. Боротьба була дуже завзята; боролися за кожну пядь землі. Урядові війська повиганяли з монастиря черців і їх усіх розстріляли. А в селі Піна двох черців війська уряду розпняли на хресті. Здобувши Ірун, революційні війська відразу почали атакувати друге важне портове місто, Сан Себастьян.

ПРОГУЛЬКА КОРОЛЯ

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — В той час, як Мусоліні кинув Англії вивоз щодо її гегемонії на Середземному морі, англійський король Едвард вибрався на прогульку по томуж морі. В часі цієї прогульки він відвідує, ніби так собі для приємности, всі середземноморські краї. Побував він на побережжі Югославії, потім Греції, а тепер відвідав Туреччину.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Address: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СОЦІАЛІЗМ: ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ
І НАЦІОНАЛЬНИЙ

В часах, коли в громадській праці ставив перші кроки наші Іван Франко, слово „соціалізм“ було немисль страдним. Назвати себе „соціалістом“ значило тоді відмежувати себе від усього тодішнього „порядного“ громадянства. Та ті давні часи і такі поняття соціалізму вже давно минули. Домагання ріжних реформ, що їх колись виставляли соціалісти, є вже віддавна частиною програми майже кожної, навіть модерної консервативної партії. Тому можна сказати, що цілий світ став до певної міри „соціалістичний“. Стали ним усі народи. Значить, старий ортодоксальний соціалізм втратив уже своє давнє значення. Але не загинув. Живе він ще під видом т. зв. інтернаціонального соціалізму.

Слідуючи за внутрішнім суспільним кипінням, що нині відбувається майже в кожному народі світу, можна сказати, що політичний поділ, який зарисовується в нутрі кожного народу, це не є поділ на соціалізм і протисоціалізм, тільки поділ на інтернаціональний соціалізм та національний соціалізм. Назагал, соціалізм передбачає певні соціальні реформи, яких загальна тенденція є та, щоб по можливості справедливо ділити національне економічне майно, щоб воно служило не лиш малому числу вибранців, але цілому народові. У цій тенденції один соціалізм висувають уміреновані програми, інші більше радикальні, а ще інші посувають так далеко, що радять конфіскувати все приватне майно та передати його на владу держави. До цих останніх належать комуністи.

Нема сумніву, що капіталістична система, що прийшла по феодалізму, мала й добрі сторони. Бож ми свідками, що краї, в яких бракувало капіталу, знаходяться ще й досі в примітивному стані. Але нема сумніву і щодо цього, що старі капіталістичні системи нині завели й що потрібні нові соціальні реформи. Ми маємо сьогодні мільони безробітних,

серед яких є багато голодних, а рівночасно бачимо, що магазини переланені продуктами й збіжжя викидають у море. Кожний здорово думуючий чоловік мусить признати, що це є нездоровий прояв, що те перішня господарська система не дописує, та що треба реформ.

Та лукавлять інтернаціональні соціалісти, коли твердять, що тільки вони одні є за такі соціальні реформи, що вони одні є за працюючий люд і за соціальну справедливість. Бо за те все побиваються також інші політичні партії, включаючи навіть багатьох капіталістів, які дуже добре знають, що коли їм не вдасться наладити капіталістичної системи, щоб вона знову як слід працювала, то вони самі згинуть, від власної системи. Очевидно, капіталісти стараються реформувати свою систему на такий лад, щоб далі оставалася контрола продукції у їхніх руках і щоб далі вони мали рішальну силу на біг суспільних справ. Зате соціалісти, як уже було згадано, домагаються контроли капіталу й більшої участі робітників у зисках цих капіталів. Ця соціалістична тенденція є нині у всіх народів така сильна, що не може бути й сумніву, що остаточно вона всюди переможе. Вона не має перед собою фактично ніякого сильнішого опору. Колиж ми всетаки знаходимо у суспільному житті всіх народів велику горячкість і заїле тертя, то це тертя не обертається довкруги питання: чи треба соціальних реформ, чи ні, тільки довкруги питання, чи ті соціальні реформи треба оперти на інтернаціональну кооперацію, чи може на національну.

Інтернаціональні соціалісти голосять, що економічно-соціальні реформи треба передводити через співпрацю з робітничою класою всіх інших народів. Робітничі класи всіх країв повинні солідарно боротися проти капіталістичної класи всіх країв, нехтуючи тут принцип нації. Вони кажуть, що „вітчина робітника є

там, де він може заробити собі на хліб“. А що почуття нації й почуття раси має ідеалістичний підклад та випливає з того самого душевного джерела що й релігія, інтернаціональний соціалізм старається знищити теж і релігію, а наповнити душу чоловіка холодним розсудком, користюлюбним вираховуванням, матеріалізмом та атеїзмом.

Інтернаціональним соціалістам протиставиться друга струя, яка теж прямує до соціальних реформ, теж є проти надмірної сили приватного капіталу й теж є за більшу участь робітничої верстви в суспільних справах, та за більшу участь робітників у зисках національного майна. Одначе та друга струя, яка у ріжних краях прибрала ріжні форми і назви, свої соціалістичні тенденції опирає не на інтернаціоналі, тільки на національному скупченню. Вона каже, що не треба розятрувати класової боротьби в середині даної нації, тільки треба працювати до співпраці одної класи з другою, бо загрозою для матеріального добробуту для дані нації не є внутрішні класи, тільки зовнішні противники, якіс інші раси. Коли рідний капітал процвітає, то добробут відчувають також і робітники. Коли домашній капітал занадто сильний і кривдить робітників, то тоді можна створити контроль внутрішню державну контролу, яка згорі впливала би на справедливий розділ економічних дбр та обмежував силу капіталу. Коротко, ця друга струя, на місце внутрішньої класової боротьби пропугує внутрішню класову солідарність. Вона признає принцип нації, а далі патріотизму, ідеалізму й релігійности, в протиставленні до інтернаціоналізму, матеріалізму й атеїзму.

Між тими двома силами ведеться нині майже у кожному народі завзята боротьба, бо в неї втягнені широкі маси. Од на і друга сторна обіцяють робітникам, селянам і широким загалом великі соціальні-економічні полєкші. Ця боротьба є великої історичної ваги. В деяких краях, як от у Німеччині, Італії, Туреччині й інших, ця боротьба за соціальні реформи вже рішилася в бік національного принципу. Бо не треба забувати, що Му-

ПОЗІР! КАРНЕГІ, ПАІ ПОЗІР!

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ, ЩО

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 13-ГО ВЕРЕСНЯ 1936 РОКУ

(SUNDAY, SEPTEMBER 13, 1936)

в годині 7-мії ввечір

відбудуться:

В ПАРОХІЯЛЬНИЙ ГАЛІ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ
УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Куди йти Українській Молоді, як піднести народне життя, яким ідеалом нам служити? Такі питання будуть порушені на спільних нарадах.

Будуть говорити місцеві й позамісцеві бесідники.

Инж. Володимир Малевич,
заст. гол. предс. У. Н. Союзу.

207,9

ГОЛОСАМИ ЧИ КУЛЯМИ?

У Де Мойн, столиці стейту Айова, відбулася в четвер подія, що яскраво ілюструє політичний устрій Америки.

Відбулася там конференція начальника федерального уряду з начальниками стейтових урядів у справі спільної акції в боротьбі проти живлової катастрофи посухи, що навіщує деякі західні стейти. Вже це одно спільне обговорювання співпраці між урядами, які, як декому часто здається, можуть зі собою тільки конкурувати, але не кооперувати, є практичною лекцією американської політичної системи.

Та лекція сягає ще далі. Бо так припадково склалося, що головою федерального уряду є тепер Рузвелт, що цього року кінчить свою урядову 4-літню каденцію й кандидує на поновний вибір з Демократичної Партії. Його найповажнішим суперником, бо кандидатом Республіканської Партії, є губернатор стейту Канзас, Ландон. З огляду на те, що стейт Канзас теж лежить у смузі посухи, то треба було Рузвелтові просити й Ландона.

Звісно, політичний загорілець не просив би, та Рузвелт запросив. Здавалось би, що запросив, рахуючи на те, що Ландон не прийде. І справді могло б декому здаватися, що Ландон запрошення не прийме. Та Ландон запрошення прийняв і на конференцію прибув. І не тільки прибув на конференцію, але й на обід, що його дав учасникам конференції президент Рузвелт як той, що запрошує на конференцію.

Ждучи на обід, президент Рузвелт стрівся з губернатором Ландоном і оба зайняли довгою розмовою. Газетярі кажуть, що розмова була свобідна й сердечна. Очевидно, легко сказати такі прикметники про розмову, але з наведених слів розмови справді видно, що розмова велася без найменшого особистого огірчення одного кандидата до другого. Президент Рузвелт навіть жартом радив Ландонові, де йому найкраще буде ловити рибу, якщо Ландон буде вибраний президентом.

На конференції, що наступила по цій стрічі й по обіді, губернатор Ландон заяв становивше губернатора, рівного іншим губернаторам. Значить, він зовсім не вивищався, не добивався спеціальних прав, через те, що він є кандидатом на уряд президента. І підчас цілої конференції обі сторони здержувалися від усього того, що могло мати партійну закраску. Ніхто не думав про партійну політику, а про справу: як боротися з посухою.

Мають американці дуже влучну фразу про те, що політичні суперечки можна вирішувати або голосами або кулями. "Ballots or bullets". У ріжних європейських краях власне тепер вирішують ріжні політичні суперечки кулями. Американські політики показують, як вирішується справа голосами та яких правил треба придержуватися, якщо вирішування голосами не має перейти на вирішування кулями.

Вернер Гайденштам.

„ДИВИ, ЦЕ МОЇ ДІТИ“

Капраль Андерс Граберг стояв із похідною пляшкою серед Сураценського степу. Повз нього переходили останні громади втікачів — шведів і запорожців; не йшли а воліклись, а на возах лежали ранені під Полтавою. Всю ніч і весь ранок терпів Андерс спрагу, щоб останні каплі води захватити на найкрайнішу потребу. Тепер його муча була вже таки нестерпна й він підняв пляшку до уст, та зараз же опустив її знову.

— Боже, Боже! — прошептав він — чомуж я маю пити сам, коли інших палить спрага? Ти провів нас пустинею, щоб міг колись сказати: „Із ваших убогих сніговищ вивів я вас, із мушкетарів на раменах, у широкий світ, щоб вас учинити героями та переможцями. Та коли я прочитав у ваших серцях і побачив, що осталися чисті, що ви мої діти, тоді порвав я на шматки вашу одежу й дав вам кулі під паху та деревлянки замість ніг щоб ви не лакомилися на владу між людьми, а лише, щоб ви ввійшли між моїх святих. Таку велику силу дарував я вам“.

Андерс Граберг стояв ще хвилину з пляшкою у руці. Потім підійшов до короля, що між сінниками лежав на возі мучений горячкою, та подав

йому пляшку. Королеві приспав язик до піднебіння від спраги, уста потрїскали й заходили кровю, як їх розділяв. А всеж він прошептав:

— Ні, ні, дай що воду раненим! Я щойно випив куклик.

Андерс Граберг знав дуже добре, що король не пив води. Він одинокий подумав про завтрашній день і начерпав води у пляшку, а на величезному просторі вони не стрічали ні ставу ні криниці. Колиж тепер він відвернувся від воза, знов налягла на нього неміч і спокуса — випити. Перевісив пляшку при боці й ішов далі, не дав її раненим. Натискав рукою цинове заткало, борючись з собою, та кожний раз, як піднімав пляшку до уст, опускав її знову й не важився вгасити спраги.

— Може — думав він — моготиму відсвіжитися із спокійнішим серцем, коли упокоюрюся насамперед у дечому.

Вполюдне, як сонце пражидо найбільше, побачив символосоого підстаршину, що ступав майже голый, з неперевязаними ранами на плечах. Роздер свою сорочку на шматки та перевязав йому рани. Колиж знову торкнувся пляшки, совість стала знову мучити його. Побачив немічного чуру, що босий, з кровавими ногами, кульгаючи волікс да-

лі. Дав йому свої чоботи. Колиж усе таки не вдалося йому з чистою совістю проковтнути трохи води серед тих спрагнених, заволоділа ним гіркість і лють. Із прокломом і наругою вказав рукою на великі бочки, повні золотом та сріблом, що їх із бражотом везли на двох возах. Із них годі було тепер тим нещасним відити бодай ложку стухлої багнистої води.

— Бийте коней! — крикнув він. — Бийте, поганайте, щоб бочки не осталися! Бийте й погоничів!

Вояки не відповіли нічого, бо тепер він знову показав свою справжню владу: так горстро й різко кричав він звичайно, коли давніше за крадіж часів мавирував поперед відділу. Вони й не здогадувалися, що він і сам мабуть не знав, що говорити. Та зараз він похнюпив голову та шептав сам до себе:

— Невже це конче треба, щоб я жертвував власне не одніське, що для мене має вагність? Ха-ха! Коли так, то перевертаймо ці бочки з грішми в бурян і не торкаймо їх уже ніколи! Боже, Боже! Коли біля Венірка я чув, як кіннотчик Бенгт Гетінг із завистю говорив про тих погіблих, що їм дали кожному чисту білу сорочку. Таких гордих бабань я не маю! Як так мало бажаю... Ах, я бажаю лише одного — не остатися позади своїх серед стегу! Тільки одно: щоб мене положили в

землю, щоб наді мною була земля і трава... та кілька слів у списі. А тепер там стоятиме: Андерс Граберг, а що з ним сталося, невідомо.

Під вечір похід зупинився, щоб похоронити тих, що померли за дня. Кілька запорожців позастромлювали вже рикали в землю. Між горстою степовою травою росло кілька пизеньких черешневих кущів. Старшини й вояки кинулися рвати черешні й ділялися ними, наче платою, що їм дісталася з рук самого Бога. Тоді Андерс Граберг крадьми зайшов за кущ, щоб інші не бачили, як він питиме воду. Тут же трубаці стали трубити на знак, що на обрію знову показалася московська погоня, мов чорний вал на найдаліших окрайках спаленої пїстині.

Андерс Граберг відчинив цинову затичку та чим довше вдихав вохкі пахоці, тим сильніше билося його серце. В цій хвилині на найближчому возі піднявся близький смерті стожор Бер Кеве та вплив у нього очі.

Андерс Граберг силкувався удержати цей німий погляд, та не міг і знов рука з пляшкою опала від уст.

— Блаженні ачущі і жаждущі правди — прошептав він.

Наче слуга божий, що подає останню тайну, так він у простагненні наперед себе руці поліпляху з водою та приложив її до уст сторожа. Вмира-

ючий випив воду до останньої каплі.

Андерс Граберг держався за лощину воза, та як віз покотився далі вперед, його рука опала безсило, він завалився з ніг і впав зомлілий у траву.

— На возах нема для мене місця — промовив і схопив рукою один із рикалів. — Хоті мені щойно трицять літ, та я такий безсилый, такий перетомлений, начеб пережив дев'ятдесят. Та лишіть мені цей рикаль. Може ще вистарчить мені сили хоч на стільки, щоб бодай я сам викопаю собі гріб і поклався на останній спочинок. Вся моя тривога так люблю заснула і якийсь голос каже мені до вуха: „Диви, це мої діти“!

І знову вояки рушили в похід поруч возів, що бряжкотили наладованим у бочках золотом. Трубаці оберталися на сілках позад себе. Стада бужків пролітали в сумерку з розпростертими крилами понад стемнілим полем, а ген там серед степу Андерс Граберг усе це стояв з рикалем у руці.

Ніхто потім не довідався, що сталося з ним.

Лист від жінки.

— Бачу, що ваша жінка написала вам довжезного листа.

— Так, повних вісім сторінок.

— А що пише?

— Е, нічого, лише те, що будедати багато оповідати мені, як вернеться.

соліні, небіжчик Пилсудський, чи Гітлер, що по своїх політичних переконаннях соціалісти. Одначе не інтернаціональні соціалісти, тільки національні соціалісти. Фашистівська Партія вивроста з робітничих юній. Робітники винесли Мусоліні наверх сили. Зновуж гітлерівська партія до нині називається „Німецька, Націонал-Соціалістична, Робітничя Партія“. Як знаємо, у тій Партії змагаються до нині дві струї: одна більше консервативна, що її репрезентує Герінг, а друга більше радикальна, за яку стоїть Геббельс. Остання струя горсто критикує німецький капіталізм і домагається цілковитого обмеження його сили. Переведені Мусолініем і Гітлером соціальні реформи не опираються на інтернаціональну співпрацю з іншими робітничими класами, а тільки на національну співпрацю одної верстви з другою. У їхніх краях власники фабрик і робітників є зорганізовані у свої станові організації й че-

рез своїх представників збираються разом на наради, на яких устальюють довгість годин праці, високість платні, ціну продуктів й т.п. За ними стежить уряд, який старається не допускати кривд одної класи другою.

Безперечно, соціальні реформи оперті на національним принципі, як от в Італії чи Німеччині, мають багато недочотів. Одначе сумніваємося, чи було б краще, якби ці реформи були оперті на інтернаціональним принципі. Фактично інтернаціональний принцип це пуста фраза, коли йде про його практичне застосування. Ним тільки прикривається часто, як от у Советах, економічний визиск чужих націй. Вони дуже часто не мають нічого спільного навіть з поліпшенням долі робітників і селян тої країни, в якій ті класи підносяться, бо підносять їх дуже часто ті, які мають на приміті ріжні цілі, тільки не — робітничі.

СВЯТКУЮТЬ ПАМ'ЯТЬ АЛЕ -- ПУШКІНА

Український народ мусить „добровільно“ затроювати себе гангренною московської психіки, бо цього вимагає зближення „братніх народів“ „найщасливішо“ батьківщини... Советів. Для цього черво на Москва, як і її попередник — царат, змушує українців беззастанно святкувати річницю „великих людей рускаво народа“, тепер головно — комуністів. А ось на чергу прийшла річниця і такого чистокровного „рускаво“... араба, як „буржуа“ Пушкіна. На Україні широко закроєно програму святкування тої річниці. З того приводу всі українські часописи в Советах переповнені ріжними вказівками, інструкціями і розпорядженнями „центру“ — Москви. Між іншими й орган СРПУ (спілки рад. письменників України) Літературна Газета пише: „Понад двацять письменників і поетів Радянської України працюють над перекладами творів О. С. Пушкіна на українську мову. Видання їх в основному зосереджено в Держлітвидавї, яке має до пушкінського ювілею випустити ряд книг з прози й лірики поета“.

Однак не лише поети і письменники змушені з „ентузіазмом“ вивязуватися з того „почесного“ завдання, бо трохи нижче в тійже статті читаємо: „Святкування пушкінського ювілею намічено широко провести по всіх театрах, кіно, музеях, містечких закладах, вищих школах, бібліотеках, клубах, парках культури й відпочинку тощо“.

Звичайно, що при такому веденні культурної політики і навчання в Советах не може бути нічого надзвичайного, коли ми в молодих поетів радянського виховання зустрічаємося з повним аналіфбетизмом, коли вони не відрізняють сходу від заходу. Нічого надзвичайного, коли критики то

скаржаться, що на Україні нема ні одного доброго підручника літератури й української мови. Бож учні не мають часу вчитися, бо мусять... святкувати ювілей, а робітники пера мусять, замість писати те, що в даний момент є найбільш кошечне, перекладати... Пушкіна...

Однак на тім Москва не спинається. Вона ставить собі за завдання утравлювати впливи таких „ювілеїв“. Цього вона хоче досягнути так: „По бібліотеках України організуються виставки, присвячені життю і творчості поета. Всі місця на Україні, де колись переживав О. С. Пушкін, відзначаються прикріпленням відповідних мемюаріальних таблиць“.

Оце є головне завдання московської культурної політики. Що українські школи випускають аналіфбетів, чи що ті школи не мають підручників, Москві байдуже; головно йде про те, щоб Україну в можливо найкоротшому часі заразити гангренною московської психіки. Тому це робиться з „темпами“ і „стахановською метою“ (Л. Газ., ч. 36).

В мандрівному театрі.

Директор театру заповідає:

— Платно виплачу щойно завтра.

— Пане директоре, чому не сьогодні? Ми дуже потребуємо грошей!

— Ні, мої дорогенькі! Сьогодні граємо трагедію, то ви мали би веселі міни...

Приятьєль при телефоні.

— Пане директоре, хтось із приятелів просить пана директора до телефону.

— Відки знаєте, що то мій приятель?

— Бо той пан сказав: — Чи мали би веселі міни...?

КОМУНІКАТ

СОЮЗУ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ КЛУБІВ СТЕЙТУ НЬО ЙОРК.

Шеста звичайна Конвенція Союзу Українсько-Американських Демократичних Клубів відбудеться в місті **Трой, Н. Й.** Екзекутива цієї організації на останніх своїх двох засіданнях назначила день Конвенції на **9-го жовтня 1936 р.** Для переведення цієї справи вибрано ще окремий підготовчий комітет.

З нагоди цієї конвенції хочемо відозватися кількома словами до наших горожанських Клубів у справі нашої праці. Вже буде 7 років, як ми заснували нашу горожанську організацію, в якій по змозі наших сил працюємо як і інші наші організації в користь української справи. Беремо участь в американській політиці та йдемо між американців, щоб запізнити їх зі всім, що українське. В наших стейті можемо ствердити вже певні успіхи і на політичній полі. Маємо п. С. Ярему, українця, що є членом асемблі, а тепер

українець п. М. Пізнак, голова стейтової організації, дістав признання з нагоди наближаючихся федеральних виборів.

Цьогорічна наша конвенція буде важною ще й тому, що надходять вибори президента держави і губернатора стейту. Тому всі Українсько-Американські Клуби повинні заінтересуватися цією конвенцією та вислати на неї своїх делегатів. На конвенції повинна приїхати і молодь та взяти в ній участь, бо ця організація створена головно для молоді.

Всі горожанські клуби, що хочуть взяти участь і бути на конвенції, просимо писати по інформації і повноважності до рекордового секретаря організації на адресу:

D. Zalorany
P. O. Box 284 Cohoes, N. Y.
За Союз Українсько-Американських Демократичних Клубів стейту Нью Йорк:
М. Пізнак, голова;
Д. Зальопаний, рек. секр.

українська хата виставою українських вишивок, малих дівчат зі школи Ярославля Гось, що вложила багато праці в останніх місяцях над наукою малих дівчат цілком безплатно. Кожний, хто оглядав цю виставу, дав признання пані Гось за її працю.

На Українським Дні не забули й про збірку на народні цілі: Примірний молодець **Мих. Скрабут**, що продав цілою програмою, зібрав дівчата і зарядив, щоб кожному учасникові почепити значки за добровільними датками. І таких пожертв зібрано в грошах панночки: **Анастасія Галабан \$16.48**, **Катерина і Марія Мидяновські \$13.48**, **Христина Завірська \$5.63**, **Анастасія Дністрян \$4.50**, **Катерина Віго \$3.40**. Загальна сума вносить \$43.49. Жертву розділено на визвольну боротьбу, інвалідів і Рідну Школу.

о. Ів.

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Похорон Михайла Зазуляка.

В середу, 26-го серпня б. р., відвезено на вічний спочинок співака Михайла Зазуляка зі заведення похоронного П. Яреми, при участі о. Филмона Тарнавського й коло тисячі громадян, котрі прийшли віддати Покійному останню прислугу.

Похорон рушив у год. 10. рано до укр. кат. церкви св. Юра, а цілу дорогу співав похоронні пісні хор, зложений з дяковчених і співаків. Буце: **Т. Касків, С. Грабар, М. Ядловський, В. Мельничук, М. Корикора, Ю. Кириченко, Г. Шустикевич, І. Салагуб, Т. Малець, Б. Шалин, Ю. Баранець, С. Біленький, І. Вовк, Диригував п. Онуфрик.**

В похороні взяло участь велике число представників таких товариств: **Дністер, Провсвіта, бр. св. Володимира, Запороцька Січ, від. 204 У. Н. С., Студія Авраменка, Дніпро, Укр. Демократичний Клуб, Республіканський Клуб, тов. Скалат, Золота Липа й від-**

поручники редакції „Америка“. Тому, що Покійний не мав ніякого маєтку ні забезпечення на похорон, ньюйорські громади зійшлися на збори і вибрали між собою комітет, котрий займався похороном Покійного. До комітету ввійшли: **Яків Корнат, Ілля Паликів і Микола Кобзістий.**

Вибраний комітет перевів збірку на покриття коштів похорону і зібрав досі \$655.38, з чого осталося \$418.38.

Отсею дорогою комітет складає щирю подяку о. Ф. Тарнавському, всім дяковченим, відпоруцникам товариств і всім учасникам похорону, що прийшли віддати Покійному останню прислугу і всім жертводавцям, що зложили свої датки на похорон Покійного, а п. Задорецькому за безкорисне проголошення на радіо про смерть Покійного.

ЗА КОМІТЕТ:

**Яків Корнат,
Ілля Паликів,
Микола Кобзістий.**

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Українська вечірня школа.

Минулого місяця була в „Свободі“ згадка про заложення вечірньої школи при укр. гр.-кат. церкві св. Юрія в Нью Йорку. В додатку до цього треба зазначити, що науку подають три сестри василіанки з Філадельфії. Цю школу заложено тимчасово як вечірню. Однак коли наше шкільництво знайде ширше зацікавлення серед українського громадянства, та коли до школи запишеться більше число дітей, то цю школу буде можна перемістити на цілоденну. Покищо на перешкоді цьому стоїть невистарчальне число дітей та отримані з тим фінансові недостачі.

Проте робота шкільна ведеться вже тепер. Сестри виховують дітей у релігійно-моральному дусі, як теж у національно-патріотичному. Вони підготовляють концерти,

представлення й інші дитячі виступи. Що неділі вони ведуть дитвору до церкви на богослуження, яке спеціально для дітей відправляється в 9-тій годині рано. По скінченню Служби Божої діти йдуть додому. Плата за науку є досить низька. А навіть коли родичі дуже вбогі, то дітей приймуть зовсім даром. Іде про те, щоб родичі посиляли своїх дітей до своєї школи, щоб вони не пропадали цілком у чужому морі.

Шкільний Комітет.

ДІТРОИТ, МШ.

Українська школа.

Наука української мови розпочинається у Чедсей Гай Скул у понеділок вечером, дня 14-го вересня.

Якщо зголоситься відповідне число студентів і студенток, то будемо пробувати відкрити подібні курси також у Нортістерн Гай Скул на 4830 Гренді евеню, для тих, що мешкають у тій околиці.

Курси будуть відкриті для всіх і кожний може з них користатися.

Апліканти мусять бути при готовані заплатити мале вписове (реджістрейшен фі), якого Бюро едьюкейшен вимагає на те, щоб студенти учащали регулярно на науку, бо інакше нема порядку, як одні ходять, а інші ні.

Просимо всіх інтересованих ласкаво зголошуватись на адресу:

D. T. LAZARE
4651 Braden Avenue
Detroit, Mich.

Мусій Степанчук.

ЛІТНІЙ КУПЛЬ

Ставок у долині Між горами мрії, В нім сонце пекуче Водиченьку гріє.

Холодяться діти У літєчка спеці, Їх радості галас Далеко несеться.

Несеться й об скали Легенько вдаряє І луною в лісі, В ярах десь зникає.

У розкошах літа, Як хвилі з водою, Летить час, минає, Неначе стрілою.

І день пролітає, Дід-вечір зближаєсь Та хтож там водицю Прошати думає?

Аж ось хмара з лісу Кучму показала, Глухим, тихим громом Мов баба озвалась.

На дощ шпильять мухи, Притихло в повітрі; Ввихаються скоро, Вдягаються діти.

Розбіглися швидко, Щоб не позмоктати... Ой, жаль їм водички, Ой, жаль покидати!

А сонце зза хмари Взмихнулось щасливо: „Не біється, діти, Не буде тут зливи!

„Це тільки на пострах Загуб голос грому, Бо вже вечорів І час вам до дому!“

Притих грім у небі І хмари зрідніли І небо блакитне Знову зясніло.

Лиш сонце червоне За ліс заходило І озеро мовчки За дітьми тужило.

А хмара до сонця Щораз румяніла, Сміялась, що діти Здурити зуміла.

ВІДОВЗА

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В НЬО ЙОРКУ, Н. Й. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ШКОЛА ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ГРОМАДІ
подає до відома, що розпочинає науку шкільних дітей
В ПОНЕДІЛОК, ДНЯ 14-ГО ВЕРЕСНЯ 1936 РОКУ
У ВЛАСНІЙ ГАЛІ під ч. 334 ІСТ 14-та ВУЛИЦЯ.

Науку дітей вестиме кваліфікований учитель гр. Михайло Мостенський. — ВПИСИ ДІТЕЙ приймається дня 8, 10, 12 вересня від год. 5-тої до 7-мої ввечір.

Просимо тих родичів, котрі мають діти в шкільних віці, привести їх до Народної Школи. — Шкільний Комітет.

ЧИ У ВАШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ Є ТАКІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ?

ЯК НЕМА, ТО ЗАМОВТЕ НА НАСТУПНИЙ ШКІЛЬНИЙ РІК У КНИГАРНІ „СВОБОДИ“.

- ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука 40 ц.
- (Також маємо нове видання першої читанки М. Матвійчука з 1935 року. Коли хочете нове видання, просимо зазначити при замовленню. Ціна та сама, 40 ц.)
- ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанка для II класи) М. Матвійчука 45 ц.
- ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для III класи) М. Матвійчука 60 ц.
- ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для IV класи) М. Матвійчука 75 ц.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ для дітей у чотирох частях з дуже гарними ілюстраціями М. Фартуха: **КИЇВСЬКЕ КНЯЗІВСТВО; ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА; КОЗАЧЧИНА; УКРАЇНА В НЕВОЛІ.** Це надзвичайно добре видання для вжитку в школах і для дітей. Кожна книжка коштує 20 центів. Ціна за всі чотири книжки разом 75 ц.

КОРОТКА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 50 ц.
МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 15 ц.
ПОЧАТКОВА ІЗОГРАФІЯ з багатьма малюнками і картою, С. Рудницького 75 ц.

МАЛІЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії, уложив о. І. Рудович 35 ц.

БІБЛІЙНА ІСТОРІЯ старого і нового завіта, о. д-ра Я. Левицького 85 ц.

БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії, о. С. Біленького 35 ц.

ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях, о. С. Біленького 50 ц.

РУХОВІ ЗАБАВИ. Декотрі мають пісні 20 ц.

ВЕСЕЛА БАНДУРА, співаночок з нотами 20 ц.

МАЛІЙ БАНДУРИСТ, збірка пісень для дітей, видання „Світ Дитини“ 25 ц.

СЕРЕДЕННИЙ ВІНОЧОК. Визанка святкових бажань для українських дітей: На іменини або уродини матері, батька, дідуся, бабусі, тети, сестри, брата, вчителя, вчительки, товаришки. Також новорічні, великодні і різдвяні побажання. Писемні привіти на Святю Матері і декламації 35 ц.

МАЛІЙ ДЕКЛЯМАТОР, збірка віршів до декламації на всі національні й шкільні свята та обходи. Підбрав і впорядкував М. Таранько. Видання „Світ Дитини“ 25 ц.

МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говірок, спис вислоів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Д-ра К. Кислевського. Ціна 65 ц.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма, М. Матвійчука. Ціна 75 ц.

„СВОБОДА“

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ДАЙТЕ АМЕРИКАНЦЯМ ЗНАМЕНИТУ БРОШУРУ:

THE UKRAINIAN QUESTION

AND ITS

IMPORTANCE TO GREAT BRITAIN

By LANCELOT LAWTON (London)

яку щойно надіслано з Англії. Ціна з пересилкою 50 центів.

Замовляти: **„СВОБОДА“**

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

УВАГА: Брошура та надається найкраще для наших політичних Клубів, як теж для ужитку молоді та всіх тих, що хотілиб представити Американцям українську справу коротко, ясно й зрозуміло. Є там теж подані ті міжнародні постанови, що відносяться до українських поневолених земель

БЕЗПЕРЕЧНО ТАК!

Наша репутація про посмертну обслугу найкращої якості є загальною відома; що нашу обслугу можна дістати за дуже скромну суму — це вже менше знане.

Поправді, то наші ціни є незвичайно помірковані; все такі, на які стати кождо родину, котра до нас навідується.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕМБРИДЖ, ПА.

Другий Український День.

В неділю, 30-го серпня, відбувся в міськмі парку Другий Український День при досить великій зібранні людей з Ембридж і околичних місцевостей. Влаштувала цей День укр. прав. церква св. Володимира Великого, разом з Укр.-амер. Горожанським Клубом, Чорноморською Січю, О.Д.В.У., товариствами, братствами і сестрицтвами. Багато труду та гроша доложили наші громадяни до приготування цього Українського Дня, щоби випав як слід перед чужинцями і своїми; і на це власне була підготовлена програма.

День був подібний більше на пізню осінь, ніж на літо, бо й холодно було і дощ. Однак це не спинило ні своїх ні околичних українців від участі. Програму відкрив піснями „Май Контрі“ і „Боже Великий“ хор ім. Лисенка, під диригентурою о. Ів. Сеньчука. Українські танки зі школи нашого балетмайстра Василя Авраменка відтанцювали діти під проводом п. І. Новаківського так гарно, що публіка нагородила їх рясними оплесками. Святочну промову виголосив ред. М. Хандога. Промовляли і місцеві американці з похвалою для танцюристів і хору. Сопранове сольно відспівала пані Т. Онискова. Була гарно удекорована

ІЗМАІЛОВА ДОЧКА

(Із оповідань мудрого кадї).

Купець Ізмаїл станув перед кадїем, вказав на дівчину, що мала заслонене лице, яку привів з собою, та сказав:

— Велике нещастя маю з цією моєю дитиною. Сонце мого щастя погасло, зоря моя зайшла. Горе мені, що сталося з моєю дочкою.

— Жаль мені тебе, — відповів кадї. — Скажи мені, що це за нещастя стрінуло тебе. Коли покривджено тебе, то я зроблю все, щоб ти знову був щасливий.

— Ось тут є цей злочинець — скрикнув Ізмаїл і витягнув з юрби, що окружала кадїя, переляканого юнака. Був це Насмі, молодий торговець із портової вулиці.

— Цей хлопець є причиною мого нещастя. Дозволь мені розповісти, чим він провинився і будь строгий. Моя дочка пішла ніби рано в очерет купатися. І як вона ввійшла в воду, надійшов Насмі та... та...

Ізмаїл вагався та постогнував, наче не міг найти слів, щоби змалювати злочин, до якого прийшло.

— Щож ти такого зробив, Насмі? — спитався кадї юнака.

— Я? Нічого. Я поклав в очереті мою вершу на риби й хотів назад забрати її.

— Ти шибенику! — розсердився Ізмаїл. — Чому ти заложив вершу саме в тому місці?

— Бо там, де я перше ловив рибу, там тепер уже не зловиться ні одна, — відповів Насмі спокійно. Тому я пробував в іншому місці.

— Тепер скажи мені коротко, що ти вчинив дочці цього чоловіка? — спитався строго кадї.

— Нічого. Я вже казав це: Я побачив, що там хоче купатися дівчина, тому я завернув і пішов собі далі.

— І це все?

— Абож то ще мало? — скрикнув старий Ізмаїл. — Він признався до свого проступку! Він провинився!

Кадї зморщив чоло. — Присуд остав мені.

— Прости мені, — виправдувався Ізмаїл і вклонився. Прости старому, прибитому горем батькові, коли він із болю не може запанувати над своїми словами! Я знаю, що твій присуд покарає справедливо злочинця, а мені признає те, що я ще можу сподіватися на мої старі літа після такого нещастя. Тож послухай, чого я домагаюся. Крив-

ду, що він мені її заподіяв, щоправда, годі надолжити грішми. Та я буду милосерний, тому домагаюся від Насмі лише п'ятьсот п'ястрів. Хто хотів би взяти мою дочку за жінку, мусів би мені заплатити тисячу п'ястрів. А за це, що Насмі дивився на неї, хай буде засуджений, що мусить мені заплатити половину такої суми. Бачиш, мудрий кадї, що я милосерний та скромний.

Кадї подумав малу хвилиночку, потім сказав:

— Насмі, приказую тобі покласти тут п'ятьсот п'ястрів, що їх Ізмаїл домагається від тебе.

— Кадї, я нічим не провинився! — озвався переляканий юнак. — П'ятьсот п'ястрів, це стільки, скільки я з моєю матір'ю маю на чорну годину. Я не можу купити ніякого товару, коли розпроцяюся з цими грішми. Мусітиму з матір'ю вмерти з голоду.

— Чи ти не змилосердишся над його нещастям? — спитався кадї Ізмаїла.

— Ти повинен змилосердитися над моїм нещастям, — жалівся Ізмаїл. — Навіть одного пара не візьму менше. Подумай кадї, про мою дочку, сонце мого життя...

— Добре, — перебив йому кадї, — я не бачу причини, чомуб я мав змінювати мій приказ. Насмі, зараз тут зложи п'ятьсот п'ястрів! А ні, то скажу покарати тебе смертю.

Бідний Насмі пішов по гроші та принів їх, як домагався строгий суддя.

На приказ мудрого кадїя мусів Насмі повисипати гроші з мішечків на землю, так, що виросла гарна блискуча купка.

Тоді кадї сказав поважно

— Насмі, ще раз питаюся тебе: Чи ти бачив дочку купця Ізмаїла, як вона йшла в воду купатися?

Насмі похилив голову та сказав: — Так, кадї, я бачив її.

Тепер кадї звернувся до обвинувача та сказав поважно:

— Ізмаїле, питаюся тебе: — Тебе — Чи ти бачив п'ятьсот п'ястрів, що їх Насмі висипав отут перед мене?

— Так, мудрий кадї! — озвався купець урадований. — Я бачив їх! — І вже хотів згортати срібло.

— Коли так, то все сталося по справедливості, — перебив кадї. — Все вирівняно. Ти, Насмі, забери назад твої гроші та занеси їх додому. А тобі, Ізмаїле, раджу, почепи твоїй дочці дзвіночок на шию наче овечці, щоб рибалки над берегом задалегідь почули її, заки ще побачать її.

ДОБРИЙ СПОСІБ.

— Вчора вечером я знайшов у торбинці жіночий лист, в якому якийсь джигун назначує її скордини на 6-ту годину нині вечером.
— А ти що на те?
— Я сховав її штучну щоку! Отже не могтимо піти на рандку...

— Було нас, прошу пана, три брати і кожний щось одідичив по батькові: Теофіл дімок, Антін готівку, а я гемороїди.

ЩО ВИ ЗНАЄТЕ ПРО ЛЕМКІВЩИНУ?

Коли хтось питається Вас про Лемківщину, чи можете дати вдоволюючі відповіді? Що діється тепер на Лемківщині.

Відповіді на ці питання знайдете в новій книжці

ІЛЮСТРОВАНА ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

написав Юліан Тарнович

284 сторін — 100 ілюстрацій. — Ціна \$1.00.

Заомовляйте в книгарні

„СВОБОДА“

81-83 GRAND STREET (BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

ВИІМКОВА.

— Моя жінка зовсім інша, ніж усі жінки.
— Якжеж це?
— Ніяка жінка мене не хотіла, а вона згодилася вийти за мене.

Марійка й Ольга сидять разом і розмовляють:

— А потім — каже Марійка — я сказала йому, що не хочу його більше бачити...
— І він пішов собі?
— Ні, лише загасив світло!

TARAS SHEVCHENKO BARD OF UKRAINE

— by —

D. DOROSHENKO Professor at the University of Prague

Preface by

CLARENCE A. MANNING Professor, Columbia University, New York.

This is the book which American Ukrainians have long awaited.

Shevchenko, Prof. Manning writes in his preface to the book, is the author, "who is the outstanding incarnation of the national genius, one man who sums up all the past of his nation and stands out like a guide to the future."

The greatest Ukrainian poet has been "done" by the man best fitted for the task: by a prominent Ukrainian historian, well capable to present the great role "the Bard of Ukraine" played not only in Ukrainian literature, but in Ukrainian history as well.

PRICE 35 CENTS

"СВОБОДА"

83 Grand Street

Jersey City, N. J.

НА НАУЦІ РЕЛІГІЇ.

Як марнотратний син вернувся — каже катехит, — батько його впав лицем до землі та заплакав. Скажіть, діти, чому батько марнотратного сина заплакав?

— Певно вдарився лицем до каменя.

ВОНИ ВИБИРАЮТЬ СМЕРТЬ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоров'я міста Нью Йорку).

Д-р Розенвалл пише в останнім числі свого широко звісного видання під назвою: „Охоронні ліки та гігієна“ між іншим так: „Сифіліс спричиняє більше умового та тілесного терпіння ніж будьяка інша недуга в цій категорії. Проривок можна припинити, а то навіть викинути, однак мало котра інша недуга домірно й у розмірах та численности свого спустошення. Є це великий нищитель людства“.

Більше як шість мільонів людей у Злучених Державах є заражені недугою сифілісу. Проте людям страшно освідомлятися про ту хворобу і радше вибирають смерть, ніж признаються, що терплять від того зараження.

Чи справді так дуже тяжко навіть свідомій людині розуміти, що сифіліс це така сама недуга як кожна інша і треба її лікувати так само як кожна іншу хворобу? Ніяка людина не буде думати про стичність з іншими людьми, будучи хворою на дифтерію або тиф. В тих випадках кожний знає, що мусить негайно віддатися під догляд лікаря. Однак з сифілісом ходять та шукають поради у приятелів, а ще гірше, вдаються до оголошуваних шарлатанів.

Вже час, щоб кожна людина прозріла. Не можна дозволити, щоб ця проказа нищила сотки тисяч наших громадян; її треба здержати. Сифіліс переноситься з одної людини на другу. Зогляду на те можна думати, що її легко контролювати, однак досвід виказує що інше. Лікарі знають багато про те, як здержати сифіліс від поширення. Ім відомі бактерії, котрі спричиняють ту хворобу; вони знають, як вона переходить з одної людини на другу та як її лікувати.

Вибирати життя та здоров'я для себе і своєї родини. Вдавайтеся негайно до лікаря з доброю репутацією, або на клініку, коли маєте причину підозрівати, що ви заражені сифілісом. Відповідне лікування, почате завчасу, а в додатку повні лікарські огляди приносять видужання у великій більшості випадків. Покиньте шарлатанів та патентовані ліки, бо вони вас не вратують, але догублять.

Сон.

Петрик: Моя мама дала мені 50 центів на іменини.

Івась: Отже тепер зможеш віддати мені тих 25 центів, що ти винен.

Петрик: Та чекай, нехай перше розкажу, як це мені снилося.

З ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

Конференція Національного Демократичного Комітету.

Дня 3. вересня н. р. відбулася в готелі Билтмор у Нью Йорку конференція Національного Демократичного Комітету, в якій брали участь також представники чужинних відділів. Український відділ заступав М. Пізнак, адвокат з Нью Йорку. Серед головних бесідників були Джеймс Фарлі, голова Н. Д. Комітету, Лоренс Вуд-Робертс, голова чужинної секції при Н. Д. Комітеті, як теж асистент секретаря скарбу. Був теж Адольф Сабат, конгресмен зі стеути Іллінойс. Конференція нараджувалася над тим, якби найкраще скоординувати підготовчу акцію всіх відділів у біжучій президентській кампанії.

Фризирер.

— Чи ви вже коли голилися в мене, пане? — питає голяр.

— Так, один раз.

— Я щось не пригадую собі вашого лица, пане.

— О, бо воно відтоді вже загоїлося.

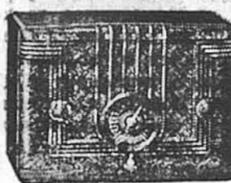
Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12, ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

6 TUBES EMERSON \$19.95 RADIO AC & DC

7 TUBES EMERSON \$39.95 RADIO AC & DC

EMERSON RADIO І ФОНОГРАФ \$59.95

комбінація, короткі і довгі філі

Також у Сурмі є великий вибір інших радій, дорожчі й танші, які можете купити. Продаємо за готівку і на сплати. Продаємо і направляємо радія в Нью Йорку й 50 миль кругом Нью Йорку Чесна українська обслуга. Заходіть з довірям.

SURMA BOOK & MUSIC CO. 103 AVE. A, NEW YORK. (between 6th & 7th St.)

СЛУХАЙТЕ Української Радіо-Програми СУРМІ кожної суботи в годині 4-їй половини зі стачі W.B.N.X., 1350 Kc.

БОРОТЬБА НОСОРОГІВ

(За А. Дж. Крігером).

На „сафарі“ (мандрівці) до Меру зайшов я на високорівню, покриту пралісом, мочарами та девадами. Я хотів у цьому раю слонів остатись довше, щоб зазнайомитись з родинним життя тих велитнів. Нараз на стежці, якою ходили слони, побачив я родину носорогів: понереду йшла скоро, не розглядаючись на боки носорожиха, в середині ступало молоде, а позаду старий носоріг із могутнім рогом. Йому видно не було спішно. Він шов дуже уважно.

Я пильно слідкував, що буде далі. Старий носоріг усе розглядався неспокоїно, сопів, бив передніми ногами об землю. Видно, щось було в неперорядку. Цей тупіт передніми ногами то була пересторога для молодого, воно й зараз сховалося за маму. Старий підвів голову вгору та станув проти ліса. Ціла ця сцена відгравалася всього яких 600 стіп від моєї крійки, так що я міг добре бачити кожний рух і чути, як звірі час до часу сопіли.

Ще хвилинку і старий носоріг підступив іще ближче до ліса та пристанув іначе закаменілий; також носорожиха сховалася за куц, а з нею і молоде та навіть не ворухнулася. Нараз роздався боєвий рев іншого носорога. Із куців правобіч вискочив інший могутній носоріг з похиленим до землі рогом. І заки тамтой носоріг отямився, цей всадив йому ріг між ребра, так що він упав на землю. Почався завзятий бій.

Блискавкою кинувся старий носоріг на напасника, всадив йому свій ріг між передні ноги, у груди тай так держав його вгору піднявши. Носоріг копірсався, кинувся сильно на бік і вже визволився. Тепер оба тупцювали довкола себе, сопіли наче локомотиви, один одному старався всадити ріг у тіло. Пісок і каміння розліталися довкола, місце бою стало спливати кровю.

Носорожиха за куцем стояла тихо-тихесенько, а молоде біля неї тупцювало боязко. Нараз старий носоріг зашпонтася і перевернувся. В шюж мить дістав два удари в живіт, а як іще з трудом намагався встати, противник іще третій раз всадив йому ріг у груди. Напасник поступив кілька кроків взад і приглядався переможеному, похиливши голову, готовий кожної хвилини до нового удару. Та вже не потребував. Тіло переможеного дріжало. Кілька разів ударив іще головою об землю, потім могутне тіло розтягнулося.

Тепер переможець пустився простісенько до носорожихи, став до неї залицятися і вона його прийняла. Обое зараз пропали у гущавині. Носорожатко, що безпомічно скомліло, оставили на божу волю. Я сказав моїм людям, щоби схопили носорожатко живцем. Досвідчені ловчі кинулися й розбіглись в розстрільну, щоби зловити носорожатко, та не вдалося. Майже окружили його, та як воно почуло небезпеку, пустилося на втікача так скоро, що перервало ланцюг ловців, а на степену вже й годі думати було про погоню.

У ФОТОГРАФА.

Жаліється старша пані фотографові:

— Ви мене на цій знімці вчинили старшою щонайменше на яких десять літ!

На це фотограф:

— Це нічого не шкодить, прошу пані, не буде потребувати фотографуватися цілих десять літ!

— Чомуж ви не зложили на поліції цього дерстена, що ви його знайшли.

— Здавалося мені, що я того не повинен зробити.

— Чому?

— На перстені є вигравіровані слова: „Твій навіки!“

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАСВІ.

АКРОН, ОГАІО.

3 протестаційного віча на визвольну боротьбу.

Дня 9. березня ц. р. відбулося в Акроні протестаційне віче проти несправедливого засуду 12 українських революціонерів польською владою. Головним бесідником на цьому вічу був п. Е. Ляхович, котрий вірно змалював тяжке положення українського народу під Польщею, Росією й іншими займанщинами. Українська молодь на рідних землях мусить нині зводити тяжку боротьбу з ворогами, які на нашій землі насаджують колоністів та стараються нам нашу землю виврати. Предсідник О. Зепко закликав привітних до збірки на визвольну боротьбу. Збірка принесла \$24.15. На цю суму зложили: О. Зепко, В. Пулк і М. Філіс по \$2; О. Оляницький, Н. Сорока, І. Гурін, І. Зепко, М. Геряк, К. Зепко, П. Славич, В. Брудкевич, М. Петруха, К. Зепко й І. Семенюк по \$1; М. Іваницька, І. Томко, М. Іванітьо, Н. Малєцький, М. Судмир, Д. Мискало, Н. Зепко і М. Пулк; по 50 ц.: дрібними датками \$3.15. Разом \$24.15. Гроші переслано через Обеднання на призначену ціль. В. Пулк, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОТРІБНО ДІВЧИНИ,

яка хотіла навчитися кушнірського ремесла (Fur Finishers). Голоситися треба: 208-10

343 AMSTERDAM AVENUE, (близько 76-тої вулиці) NEW YORK CITY.

БЕЗДІТНИЙ ВДОВЕЦЬ

пошукує ЖІНКИ, або старої дівчини, до заряду дому. Голоситися на адресу: 208-10

624 Brays Street, Allentown, Pa.

ВЗОРИ

канва, нитки до вишивання Д. М. С. І стемповані річі. Пишіть по каталог до:

UKRAINIAN BAZAAR,

97 Avenue A, New York, N. Y.

СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1937 РІК.

Бид найгарнішої частини золотогового Києва, столиці всієї України, над Дніпром.

Величина календаря 15x20 в прекрасних фарбах, календаріом великий 3x15. Всі свята означено червоно, кожний день подає ім'я святого, пости означені рибкою і на кожній картині є спогади історичні.

Цей календар буде прикрасою в кожній українській хаті. Єна одного календаря з пересилкою 25 ц., 5 за \$1.00, 12 за \$2.00, 25 за \$3.75, 50 за \$7.00, 100 за \$12.50. Маємо на складі багато інших календарів до вибору.

Агенти і скеларі хай пишуть по каталог до: 204-

UKRAINIAN BAZAAR,

2248 Grayling Ave., Detroit, Mich.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В БРОКН, БРООКЛІН, НЬЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel. Orchard 4-2555

BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2583.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(101)

Не звертаючи уваги на свій страх і непевність, Дік і Док почували свого роду внутрішню приємність, коли враз з малпами перескакували з дерева на дерево. Малпи виконували свої скоки зі справжною цирковою акробатикою. По кількох мінутах хлопці вже не боялися, що малпи можуть через необережність їх випустити з рук.

Малпи мчались далі й далі. Нераз у моментах, коли малпи збиралися перескакувати на віддалене дерево й зупинилися на хвилю, щоб розцінити віддаль, хлопці приглядалися цьому з замилюванням спортсмена: досягнуть, чи ні? Здавалося, що їх власна доля вже мало їх цікавить. Цікавили їх лиш хвилеві ситуації.

Ці скоки не раз забавляли Дікові віддих. Зажмуривши очі, йому не раз здавалося, що він у якомусь розривковому парку їздить карколомною залізанцею. Іншим разом йому здавалося, що він спадає легкопалом з літака. Вже ось ось, здавалося йому, гепне собою об землю. Однак замість на землю, залізані рамена малпи стримували його і він знов зависав у повітрі.

Втім нагло, продершись крізь галузи дерев, малпи зіскочили з дерева й опали на землю. Коли хлопці розкрили очі, побачили, що вони сидять на хребті великого слона. Перед ними, теж на слововім хребті, стояв рівний, високий, дужий і гарний мужчина з луком і списами, перекинутими через плече. Він зустрів їх радісною усмішкою.